

**VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO
KONTROLĖS SKYRIUS**

**ATASKAITA APIE 2012 METŲ POLITINIŲ PARTIJŲ FINANSINIŲ
ATASKAITŲ RINKINIŲ PATEIKIMĄ**

2012-03-28 Nr. 3-34
Vilnius

Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės (toliau – PPPKFFK) įstatymo 20 straipsnio 5 dalis numato, kad politinės partijos kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, Vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau – VRK) pateikia patvirtintą praėjusių kalendorinių metų politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį (balansą, veiklos rezultatų ataskaitą, aiškinamąjį raštą valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitą bei auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, jeigu ji privaloma.

Politinių partijų finansinės ataskaitos sudaromos pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. 1K-372 patvirtintas Pelno nesiekiančių ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų sudarymo ir pateikimo ir politinių kampanijų dalyvių neatlygintinai gauto turto ir paslaugų įvertinimo taisyklės (toliau – Taisyklės) (Žin., 2004, Nr. 171-6342; 2006, Nr. 41-1482; 2008, Nr. 120-4566; 2010, Nr.-2-94; 2010, Nr. 147-7539; 2012, Nr.17-783).

Iki 2013 m. kovo 15 d. gauti 28 finansinių ataskaitų rinkiniai. Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų pateikė 8 politinės partijos.

Politinė partija, per kalendorinius metus gavusi didesnę kaip 200 VMDU dydžio pajamų sumą, tai yra 435 000 litų, privalo su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį. Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų pateikiama VRK kartu su politinės partijos finansinių ataskaitų rinkiniu (PPPKFFK įstatymo 24 str.1 d.).

Politinės partijos finansavimo šaltiniai apibrėžti PPPKFFK įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje - **nuolatiniai** (politinės partijos nario mokesčiai, valstybės biudžeto asignavimai, lėšos, politinės partijos gautos iš PPPFFK įstatymo 13 straipsnyje nurodytos kitos jos veiklos, Lietuvos Respublikoje registruotų bankų paskolos politinei partijai, palūkanos už banko sąskaitoje esančias lėšas, nuolatinio Lietuvos gyventojų savanoriškai skiriama 1 procento dydžio sumokėto metinio pajamų mokesčio dalis) ir politinės partijos **politinės**

kampanijos finansavimo šaltiniai yra (politinės partijos lėšos, fizinių asmenų aukos, iš Lietuvos Respublikoje registruotų bankų gaunamos paskolos, palūkanos už politinės kampanijos sąskaitoje esančias lėšas). Įstatyme vienareikšmiškai neapibrėžta, ar prievolė su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį ir VRK pateikti Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų kyla tik tuo atveju, kai politinė partija gavo atitinkamą pajamų sumą iš nuolatinių finansavimo šaltinių, ar visų, tai yra nuolatinių ir politinės kampanijos finansavimo šaltinių.

Politinė partija „Sąjunga TAIP“ buvo registruota savarankiška 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų politinės kampanijos dalyve. Aiškinamojo rašte nurodyta, kad *„partijos pajamas sudaro kitos finansavimo pajamos 488 701 Lt“* ir nurodyta, kad iš jų 326 760 Lt sudaro fizinių asmenų aukos politinei kampanijai finansuoti. Taigi svarstytinas klausimas, ar politinė partija „Sąjunga TAIP“ privalėjo su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį ir VRK pateikti Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, ar ne.

Politinė partija „Sąjunga TAIP“ Aiškinamajame rašte nurodė, kad *„į Partijos sąskaitą per klaidą buvo gauta fizinių asmenų parama, kuri buvo skirta politinės kampanijos finansavimui. Remiantis paramos davėjų prašymais, šios lėšos buvo pervestos į politinės Partijos rinkiminės kampanijos sąskaitą“*. Aiškinamojo rašto 1 priede (pateikta 2013-03-19) nurodė, kad iš nuolatinių finansavimo šaltinių gavo 161 941 litų. Aiškinamojo rašto 2 priede nurodyta, kad ši suma skirta politinei kampanijai finansuoti. VRK 2013-01-24 pateiktoje Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodyta, kad politinei kampanijai skirta 228 580 Lt partijos lėšų. Taigi darytina išvada, kad į einamąją sąskaitą, pažeidžiant PPPKFFK įstatymo 7 straipsnio 9 dalį, buvo surinkta 66 639 Lt fizinių asmenų aukų, ši suma vėliau pervesta į politinės kampanijos sąskaitą. Patikrinus politinės kampanijos sąskaitos banko išrašą nustatyta, kad visais atvejais (tiek pervedant partijos lėšas, tik į einamąją sąskaitą neteisėtai gautas fizinių asmenų aukas) mokėjimo paskirtyje nurodyta, kad tai partijos lėšos. Šie aukotojai, pažeidžiant PPPKFFK įstatymo 10 straipsnio 6 dalį, nepaviešinti. Auditoriaus, atlikęs politinės kampanijos dalyvio Politinės partijos „Sąjunga TAIP“ patikrinimą, ataskaitoje dėl pastebėtų faktų pastabų šiuo klausimu nepateikė, nes kaip minėta anksčiau, pagal banko sąskaitos išrašą negalima atskirti, kuriais pavedimais pervestos partijos lėšos, kuriais į einamąją sąskaitą neteisėtai gautos fizinių asmenų aukos.

Dėl neatitikimų pateiktame Finansinių ataskaitų rinkinyje ir Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje bei siekiant nustatyti tikrąsias politinės partijos „Sąjunga TAIP“ pajamas yra parengtas kreipimais į partiją dėl papildomos informacijos pateikimo.

**Finansinių ataskaitų rinkinius ir auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų
pateikusios politinės partijos**

Eil. Nr.	Politinė partija	Finansinių ataskaitų rinkinys	Auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų
1	Darbo partija	2013-03-15	2013-03-15
2	Demokratinė darbo ir vienybės partija	2013-01-24	Neprivalo pateikti
3	"Drąsos kelias" politinė partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
4	Emigrantų partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
5	Kovotojų už Lietuvą sąjunga	2013-03-13	Neprivalo pateikti
6	Krikščionių partija	2013-03-14	Neprivalo pateikti
7	Leiboristų partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
8	Liberalų ir centro sąjunga	2013-03-15	2013-03-15*
9	Lietuvos centro partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
10	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
11	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	2013-03-12	2013-03-12
12	Lietuvos liaudies partija	2013-03-12	Neprivalo pateikti
13	Lietuvos pensininkų partija	2013-03-13	Neprivalo pateikti
14	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	2013-03-15	2013-03-15
15	Lietuvos rusų sąjunga	2013-03-01	Neprivalo pateikti
16	Lietuvos socialdemokratų partija	2013-03-14	2013-03-14
17	Lietuvos socialdemokratų sąjunga	2013-03-15	Neprivalo pateikti
18	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	2013-03-15	2013-03-15
19	Lietuvos žaliųjų partija (<i>buv. Politinė partija "Lietuvos žaliųjų sąjūdis"</i>)	2013-03-05	Neprivalo pateikti
20	Lietuvos žmonių partija	2013-03-12	
21	Partija Tvarka ir teisingumas	2013-03-14	2013-03-14
22	Politinė partija Rusų Aljansas	2013-03-04	Neprivalo pateikti
23	Politinė partija "Sąjunga TAIP"	2013-03-15	Svarstytinas klausimas
24	Respublikonų partija	2013-03-15	Neprivalo pateikti
25	Socialistinis liaudies Frontas	2013-03-15	Neprivalo pateikti
26	Tautinė partija LIETUVOS KELIAS	2013-01-25	Neprivalo pateikti
27	Tautos pažangos partija	2013-03-14	Neprivalo pateikti
28	Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai	2013-03-15	2013-03-15

* - Liberalų ir centro sąjunga pateikė tik Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų, tačiau nepateikė Auditoriaus išvados.

Pateikti finansinių ataskaitų rinkiniai, priedai, auditorių ataskaitos dėl pastebėtų faktų 2013-03-15 buvo paskelbti VRK interneto svetainėje. Informacija atnaujinama gavus naujai teikiamus ar patikslintus dokumentus.

Teisingumo ministerijos 2013-03-06 rašte Nr. (1.18)7R-1717 (VRK registruota 2013-03-06 Nr. 1-787 (1.5)) pateiktas sąrašas politinių partijų, kurių narių sąrašai atitinka Politinių partijų įstatymo reikalavimus. Sąraše nurodytos 32 politinės partijos. Iš nurodytų politinių partijų 2012 metų finansinių ataskaitų rinkinių nepateikė:

- 1) Partija „Jaunoji Lietuva“,
- 2) Politinė partija „Lietuvos sąrašas“,
- 3) Tautininkų sąjunga,
- 4) Tautos vienybės sąjunga,
- 5) Žemaičių partija
- 6) Žemaitijos partija.

Pagal PPPKFFK įstatymo 24 straipsnio 3 dalį politinių partijų, per kalendorinius metus gavusių mažiau negu 200 VMDU dydžio pajamų sumą, patikrinimą organizuoja VRK. 2012 metais buvo patikrinta 19 politinių partijų 2011 m. finansiniai ataskaitų rinkiniai. Svarstyta, ar šiemet tikslinga tikrinti visų politinių partijų, gavusių mažiau nei 200 VMDU pajamų, finansinių ataskaitų rinkinius, ar tik tų politinių partijų, kurių rinkiniai pernai netikrinti (4 politinės partijos) arba politinės partijos gavo daugiausia pajamų ir pan.

Peržvelgus pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nustatyta:

1. Dėl auditorių atliekamo politinės partijos patikrinimo. Liberalų ir centro sąjungos finansinių ataskaitų patikrinimas atliktas nesilaikant su Lietuvos auditorių rūmais suderintos, 2011-12-20 VRK sprendimu Nr. Sp-387 patvirtintos Politinės partijos patikrinimo techninės užduoties, kuri „yra skirta audito įmonei atlikti politinės partijos finansinių ataskaitų auditą (..) ir finansavimo patikrinimą, įgyvendinant (..) PPPKFFK įstatymą“. Atliktas tik politinės partijos patikrinimas, neatliekant finansinių ataskaitų audito.

2. Dėl pirminio finansinių ataskaitų rinkinių patikrinimo. Peržvelgus pateiktus finansinių ataskaitų rinkinius nustatyta, kad yra nesutapimų ataskaitų

Eil. Nr.	Partija	Balansas	Veiklos rezultatų ataskaita	Valstybės biudžeto panaudojimo ataskaita
1.	"Drąsos kelias" politinė partija	Neužpildyta 1 suminė eilutė		
2.	Emigrantų partija		Neteisingai susumuota	

Eil. Nr.	Partija	Balansas	Veiklos rezultatų ataskaita	Valstybės biudžeto panaudojimo ataskaita
3.	Kovotojų už Lietuvą sąjunga	1) Neužpildyta 1 suminė eilutė; 2) Nėra 2011 m. duomenų.	3) Pateiktos ne visos tarpinės sumos; 4) Nėra 2011 m. duomenų.	
4.	Leiboristų partija	1) Pateiktos ne visos tarpinės sumos	2) Pateiktos ne visos tarpinės sumos	
5.	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija		Neužpildyta 1 suminė eilutė	
6.	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	1) Neužpildyta 1 suminė eilutė; 2) Neprisumuota 1 eilutė.		
7.	Lietuvos liaudies partija	Yra nesutapimų su 2011 m.		
8.	Lietuvos pensininkų partija	1) Pateiktos ne visos tarpinės sumos; 2) Nėra 2011 m. duomenų;	3) Neužpildyta 1 suminė eilutė; 4) Nėra 2011 m. duomenų.	
9.	Lietuvos rusų sąjunga	Pateiktos ne visos tarpinės sumos		2011 m. likutį nurodė, kaip 2012 metais gautus asignavimus
10.	Lietuvos socialdemokratų sąjunga			Nepatekta, nors 2011 m. nurodė, kad yra likęs likutis (15,60 Lt)
11.	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	Yra nesutapimų su 2011 m.		Yra klaidų suminėse eilutėse.
12.	Politinė partija RUSŲ ALJANSAS		Neužpildyta 1 suminė eilutė	
13.	Respublikonų partija		Neužpildyta 1 suminė eilutė	
14.	Tautos pažangos partija	Yra nesutapimų su 2011 m.	Neteisingai susumuota 1 suminė eilutė	

3. **Dėl Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo.** Politinės partijos (išskyrus Lietuvos žaliųjų partiją ir Partiją Tvarka ir teisingumas) pateikė 2010 m. rugsėjo 15 d. VRK sprendimu Nr. Sp-64 patvirtintos formos Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitas. Pasikeitus PPPKFFK įstatymo 14 straipsnio 6 daliai, kuri nusako

valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą, VRK 2012 m. birželio 12 d. sprendimu Nr. Sp-78 patvirtino naujos formos ataskaitą ir Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitos užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašą. Ataskaita buvo keista nežymiai, tai yra išskaidytos išlaidos trumpalaikio ir ilgalaikio turto įsigijimui bei pergrupuotos išlaidos darbuotojų atsiskaitymui be Mokesčiams ir kitoms įmokoms į biudžetą.

Pagal galiojančio Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitos užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašo 13.5.9. punktą „*straipsnyje „Kitos paslaugos, susijusios su politinės partijos įstatuose numatyta veikla“ nurodomos išlaidos paslaugoms, susijusioms su politinės partijos įstatuose numatyta veikla. Jeigu kitų paslaugų išlaidos sudaro daugiau, kaip 50 procentų paslaugų teikimo išlaidų (4.6. eilutė) arba yra daugiau kaip 10 000 Lt, įterpiamos papildomos eilutės ir nurodomos konkrečios paslaugos ir išlaidos*“. Politinės partijos neatsižvelgė į tai ir 8 iš 10 nurodžiusių išlaidų kitoms paslaugoms, nurodė didesnes nei 10 000 Lt išlaidas (nuo 34 911 iki 448 077 Lt).

Daugiausia Valstybės biudžeto asignavimų (65,6 proc. visų išlaidų) 2012 metais panaudota politinei kampanijai finansuoti. Lietuvos lenkų rinkimų akcija ir Partija Tvarka ir teisingumas nurodė 2012 m. panaudoję mažiau nei gavo valstybės biudžeto asignavimų.

Palyginus Finansinių ataskaitų rinkinius ir 2012 m. Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitas nustatyta, kad Valstybės biudžeto asignavimų ataskaitose nurodytos išlaidos politinei kampanijai finansuoti nesutampa su politinės kampanijos finansavimo ataskaitų duomenimis:

Politinė partija	Valstybės biudžeto asignavimų ataskaita	Politinės kampanijos finansavimo ataskaitos	Skirtumas
Darbo partija	1 288 609,00	1 290 236,61	-1 627,61
Liberalų ir centro sąjunga	2 352 782,00	2 333 301,70	19 480,30
Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	532 000,00		532 000,00
Lietuvos socialdemokratų partija	2 491 090,00	2 435 073,60	56 016,40
Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai	3 875 716,00	3 878 725,73	-3 009,73

4. Dėl Gyventojų pajamų mokesčio. 2012 m. politinės partijos pirmą kartą turėjo teisę gauti lėšų iš gyventojų pajamų mokesčio (nuolatiniai Lietuvos gyventojai savanoriškai gali skirti 1 procento dydžio sumokėtų metinio pajamų mokesčio dalį). Palyginus Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų

ministerijos (toliau – VMI) svetainėje¹ paskelbtus duomenis apie politinėms partijoms gyventojų skirtą mokesčio dalį ir Finansinių ataskaitų rinkiniuose nurodytą informaciją nustatyta, kad 3 partijos (Respublikonų partija, Tautinė partija LIETUVOS KELIAS, Tautos pažangos partija), pateikusios finansinius ataskaitų rinkinius, nenurodė gavę lėšų iš gyventojų pajamų mokesčio, nors pagal VMI skelbtą informaciją turėjo gauti daugiau nei 100 Lt. Dvylika politinių partijų nurodė gavę mažiau lėšų nei skelbia VMI, 7 iš jų skirtumas viršija 100 Lt. Atkreiptinas dėmesys, kad 9 partijoms, kurioms pagal VMI duomenis gyventojai skyrė dalį sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, VRK nepateikė finansinių ataskaitų rinkinių:

- 1) Lietuvos politinių kalinių partija,
- 2) Lietuvos žaliaji partija,
- 3) Partija "Jaunoji Lietuva",
- 4) Politinė partija "Profesinių sąjungų centras",
- 5) Respublikonų lyga,
- 6) Smulkaus ir vidutinio verslo partija,
- 7) Tautininkų sąjunga,
- 8) Tautos vienybės sąjunga,
- 9) Žemaičių partija.

5. **Dėl paramos, labdaros.** Lietuvos žaliųjų partija (buv. Politinė partija „Lietuvos žaliųjų sąjūdis“) Veiklos rezultatų ataskaitose nurodė sąnaudas labdarai, paramai.

Svarstant informaciją apie 2011 m. finansinių ataskaitų rinkinių pateikimą VRK posėdyje buvo nutarta, kad politinės partijos negali teikti labdaros ar paramos, nes pagal Labdaros ir paramos įstatymo 5 straipsnio 1 dalį *„Labdara pagal šį įstatymą pripažįstama, kai ją teikia tik Lietuvos Respublikoje registruoti labdaros ir paramos fondai, asociacijos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, tarptautinių visuomeninių organizacijų skyriai (padaliniai), jeigu labdaros teikimas numatytas jų įstatuose arba religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų kanonuose, statutuose ir kitose normose bei veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir jeigu jie pagal šio įstatymo nuostatas turi teisę gauti paramą“*, 2 dalį – *„parama pagal šį įstatymą pripažįstama, jeigu ją teikia Lietuvos Respublikos fiziniai ir juridiniai asmenys, išskyrus*

¹ http://www.vmi.lt/GetFile.ashx?fileName=Paramos_apskaiciavimo_statistika_1302.xls

politines partijas, politines organizacijas, valstybės ir savivaldybės įmones, biudžetines įstaigas, valstybės bei savivaldybių institucijas ir Lietuvos banką“.

PPPKFFK įstatymo 12 straipsnio 2 dalis numato, kad „*politinės partijos turi teisę aukoti kandidatų, kandidatų sąrašų ar referendumo politinėms kampanijoms“*, tačiau tai nelaikytina labdara ar parama.

Lietuvos žaliųjų partija Aiškinamajame rašte nurodė (pastaba 2.2.19.9), kad „*suteiktos paramos labdaros sąnaudoms priskiriamos sąnaudos, kurias partija patiria palaikant referendumą. Šios sąnaudos sudaro 5000 Lt be PVM, pinigai buvo pervesti referendumo iniciatyvinei grupei koordinatoriui“*. Šis teiginys atitinka Referendumo (iniciatyvinė grupė registruota 2012-03-20) iniciatorių pateiktoje Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodytą informaciją.

6. Dėl nario mokesčių padidėjimo. 23 politinės partijos nurodė gavę pajamų iš nario mokesčių, 5 – negavę. 2011 metais pajamų iš nario mokesčio buvo gavę 18 politinių partijų. Lyginant su 2011 metais 10 politinių partijų 2012 metais nario mokesčių surinko daugiau. Trijų partijų (Lietuvos pensininkų partijos, Lietuvos žaliųjų partijos ir Socialistinio liaudies fronto) šis skirtumas yra ženklus (virš 1,5 karto). 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo draudimas politines partijas finansuoti fizinių ir juridinių asmenų aukomis. Pastebima tendencija, kad griežtinant įstatymo nuostatas dėl fizinių asmenų aukų politinėms partijoms didėja nario mokesčiai.

Visų politinių partijų nario mokesčio vidurkis vienam nariui sudaro 19,17 Lt per 2012 metus. Šį vidurkį viršija 7 politinių partijų nario mokesčiai. 4 politinių partijų nario mokesčio vidurkis vienam nariui viršija 40 litų sumą per metus (PPPKFFK įstatymas numato kai kurias lengvatas fizinių asmenų aukoms, kai vienam kampanijos dalyviui per politinę kampaniją paaukojama ne daugiau kaip 40 litų). Didžiausias nario mokesčio vidurkis sudaro 183,10 Lt vienam nariui per metus.

Svarstyтина, ar nario mokesčiams neturėtų būti taikomi tie patys reikalavimai kaip fizinių asmenų aukoms: dėl viešinimo, registravimo ir pan. Šiuo metu VRK iš politinių partijų gauna tik bendrą nario mokesčių sumą. Norėdama patikrinti, ar nario mokesčius moka tik partijos nariai, kokios sumos mokamos VRK pagal PPPKFFK įstatymo 20 straipsnio 5 dalį turi teisę prašyti papildomos informacijos.

ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rinkimų vertinimo misijos ataskaitoje apie 2012 m. Seimo rinkimus taip pat atkreiptas dėmesys į nario mokesčio dydžio neribojimą ir nurodyta, kad „*siekiant padidinti politinių partijų ir rinkimų*

*kampanijų finansavimo skaidrumą, gali būti nustatytos protingos partijos nario mokesčio ribos*².

Surinktų nario mokesčių statistika

Eil. Nr.	Politinė partija	Nario mokestis			2011, 2012 m. skirtumas kartais	Narių skaičius	Vidutinis nario mokestis 2012 metais
		2010 m.	2011 m.	2012 m.			
1	Lietuvos žmonių partija			235 827	įsteigta 2012 m	1 288	183,10
2	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	55 318	96 634	111 585	1,15	1 284	86,90
3	Politinė partija "Sąjunga TAIIP"			89 115	įsteigta 2012 m	1 691	52,70
4	Respublikonų partija		0	61 200		1 355	45,17
5	Socialistinis liaudies frontas	21 045	25 976	39 190	1,51	1 008	38,88
6	Lietuvos socialdemokratų partija	604 388	643 803	672 823	1,05	17 972	37,44
7	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	53 420	81 569	103 390	1,27	3 328	31,07
8	Partija Tvarka ir teisingumas	145 071	447 457	246 743	0,55	14 401	17,13
9	Liberalų ir centro sąjunga	105 025	100 411	61 210	0,61	3 839	15,94
10	Lietuvos centro partija	4 958	18 755	16 938	0,90	1 092	15,51
11	Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai	111 748	186 289	174 821	0,94	12 383	14,12
12	Darbo partija	93 314	118 730	140 892	1,19	16 329	8,63
13	Lietuvos socialdemokratų sąjunga	2 690	8 904	9 645	1,08	1 222	7,89
14	Demokratinė darbo ir vienybės partija			9 288	įsteigta 2012 m	1 198	7,75
15	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	12 852	120 591	21 068	0,17	2 810	7,50
16	Lietuvos žaliųjų partija		5 888	12 680	2,15	2 312	5,48
17	Drąsos kelias politinė partija			3 564	įsteigta 2012 m	1 050	3,39
18	Kovotojų už	11 470	7 145	4 480	0,63	1 371	3,27

² Ataskaita skelbiama adresu: <http://www.osce.org/lt/odihr/elections/98706>

Eil. Nr.	Politinė partija	Nario mokestis			2011, 2012 m. skirtumas kartais	Narių skaičius	Vidutinis nario mokestis 2012 metais
		2010 m.	2011 m.	2012 m.			
	Lietuvą sąjunga						
19	Lietuvos pensininkų partija	704	1 064	2 826	2,66	1 189	2,38
20	Emigrantų partija			664	įsteigta 2012 m	1 216	0,55
21	Krikščionių partija	0	0	1 945		7 820	0,25
22	Lietuvos liaudies partija	3 215	1 336	300	0,22	1 436	0,21
23	Lietuvos rusų sąjunga	150	1 831	115	0,06	1 091	0,11
24	Leiboristų partija	0	0	0		1 059	0,00
25	Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	Nėra duomenų	0	0		1 048	0,00
26	Politinė partija "Rusų aljansas"	0	640	Nėra duomenų	Nėra duomenų	1 007	Nėra duomenų
27	Tautinė partija Lietuvos kelias		0	0		Nepateikta	
28	Tautos pažangos partija	0	0	0		Nepateikta	
Iš viso:		1 225 368	1 867 023	2 020 309	1,08	-	19,85

7. Dėl finansinių įsipareigojimų. 22 politinės partijos Balansuose nurodė Mokėtinas sumas ir įsipareigojimus, bendra suma – 10 991 403 Lt, iš jų 8 962 956 Lt arba 81,5 proc. sudaro trumpalaikiai įsipareigojimai. Didžiausią trumpalaikių įsipareigojimų dalį 3 937 342 Lt arba beveik 44 proc. sudaro skolos tiekėjams.

Aiškinamojo rašto prieduose 7 politinės partijos nurodė gavę paskolas iš Lietuvos Respublikoje registruotų bankų. Bendra paskolų suma – 4 809 338 Lt.

8. Dėl sąnaudų darbuotojų išlaikymui. 12 politinių partijų Veiklos rezultatai ataskaitose nurodė sąnaudas darbuotojų išlaikymui. Kitos tokių sąnaudų nenurodė. Liberalų ir centro sąjungos Veiklos rezultatai ataskaitoje Sąnaudose nėra straipsnio „Darbuotojų išlaikymo“. Atsižvelgus į tai, kad Aiškinamajame rašte nurodyta, kad partija turi darbuotojų, ir Biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitoje yra nurodyti atsiskaitymai su darbuotojais, manytina, kad Veiklos rezultatai ataskaitoje darbuotojų išlaikymo sąnaudos nurodytos straipsnyje „Bendrosios ir administracinės sąnaudos“ (už partijos apskaitą atsakingas asmuo el. paštu tai patvirtino). Aiškinamajame rašte 2

politinės partijos (Emigrantų partija ir Lietuvos socialdemokratų sąjunga) nurodė, kad darbuotojai dirba savanoriškais pagrindais. Likusios 13 nenurodė nei sąnaudų, nei turinčios ar neturinčios darbuotojų.

Tikėtina, kad politinės partijos, nenurodžiusios sąnaudų darbuotojų išlaikymui, neturi įdarbintų darbuotojų ir savo veikloje remiasi savanorių darbu (pvz. už politinės partijos apskaitą atsakingo asmens). Taisyklių 144 punktą numato, kad *„Paslaugomis (tarp jų ir savanorių darbu) gautos paramos vertė įvertinama suma, kurių ūkio subjektas turėtų sumokėti, jei tas paslaugas pirktų, ir rodoma aiškinamajame rašte. Paslaugomis arba savanorių darbu gauta parama finansavimu nepripažįstama“*. Primintina, kad VRK 2011-01-31 posėdyje nagrinėjo keletą paklausimų dėl nepiniginių aukų ir išsakė nuomonę (<http://www.vrk.lt/lt/pirmas-puslapis/pppkfk/del-nepiniginiu-auku-vertinimo-DUK.html>) dėl savanorių darbų: *„politinės kampanijos savanorių, politinės partijos ar kandidato atstovų rinkimams ar rinkimų stebėtojų, politinės partijos narių savanoriškai atliekami darbai susiję su rinkimų agitacija ar politinės partijos veikla, jeigu tie darbai (paslaugos) nėra susiję su asmenų profesine veikla, nelaikytini nepiniginėmis aukomis. Atsižvelgiant į tai, kad nesistemiškos savanoriškos paslaugos, darbai nėra laikytini nepinigine auka, būtina įvertinti jų apimtį, paslaugos teikėjo santykį su politinės kampanijos dalyviu ar politine partija ir kita“*.

VRK nėra pateikusi savo nuomonės dėl savanoriškų darbų politinėms partijoms vertinimo po to, kai įsigaliojo PPPKFFK įstatymo pakeitimo įstatymas, kuris nenumato, kad fiziniai asmenys turi teisę aukoti

9. Dėl tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusių asmenų. 2013-02-07 VRK sprendimu Nr. Sp-12 patvirtino Rekomendacijas dėl politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinio ir jo priedų pateikimo, kurių 12.1.2 punktu rekomendavo aiškinamajame rašte nurodyti „tiesiogiai ar netiesiogiai su politine partija susijusius ar kitaip politinės partijos kontroliuojamus juridinius asmenis, taip pat juridinius asmenis, kurių steigėjas (vienas iš steigėjų) yra politinė partija“. Pateiktuose aiškinamuosiuose raštuose 19 politinių partijų neatsakė į šį klausimą, 6 nurodė neturinčios ar nesančios steigėjomis, Lietuvos socialdemokratų sąjunga nurodė, kad asociacijos „Socialdemokratinės minties institutas“ steigėjai yra politinės partijos nariai, Tautos pažangos partija yra VŠĮ „Tautos pažangos institutas“ steigėja.

VRK rekomendacijos nėra privalomas teisės aktas. Šis rekomendacijų punktas buvo įrašytas remiantis viena ir 3 neįgyvendintų Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (toliau - GRECO) rekomendacijų Lietuvai politinių partijų finansavimo

srityje: *“numatyti kriterijus, apibrėžiančius politinių partijų metinių konsoliduotų finansinių ataskaitų (įskaitant ir rinkimų ataskaitas) apimtį, kuri aiškiai atspindėtų tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusias ar jų kitaip kontroliuojamas struktūras ir veiklą, įskaitant lėšų judėjimą tarp įvairių komponentų ir subjektų”.*

SIŪLOMA:

1. Nustatyti politinių partijų, 2012 metais gavusių mažiau nei 435 000 Lt pajamų) pateiktų finansinių ataskaitų rinkinių tikrinimo apimtį (pvz. tikrinti 2012 metais netikrintų politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinius).

2. Svarstyti klausimą, ar prievolė su audito įmone sudaryti politinės partijos patikrinimo sutartį ir VRK pateikti Auditoriaus ataskaitą dėl pastebėtų faktų kyla tik tuo atveju, kai politinė partija gavo atitinkamą pajamų sumą iš nuolatinų finansavimo šaltinių, ar visų, tai yra nuolatinų ir politinės kampanijos finansavimo šaltinių.

3. *Taikyti administracinę atsakomybę finansinių ataskaitų rinkinio nepateikusių politinių partijų pirmininkams ar už jų apskaitą atsakingiems asmenims.*

4. *Informuoti politines partijas apie Taisyklių 144 punkto reikalavimus, kad ateityje aiškinamajame rašte nurodytų paslaugomis (tarp jų ir savanorių darbu) gautos paramos vertę.*

5. *Informuoti politines partijas apie pakeistą Valstybės biudžeto asignavimų ataskaitą bei jos pildymo tvarką.*

6. Politinių partijų, kurios Aiškinamajame rašte nenurodė informacijos apie tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius juridinius asmenis, paprašyti papildomos informacijos.

7. Kreiptis į VMI dėl informacijos apie politinėms partijoms pervestas lėšas iš Gyventojų pajamų mokesčio.

8. Spręsti klausimą dėl politinių partijų nario mokesčio apskaitos patikrinimo reikalingumo ir apimties.